

■ Год малой Радзімы

НАСМЕЦІЛІ... У ЗАКАЗНІКУ

Частку асабліва ахоўнай прыроднай тэрыторыі камунальнікі выкарыстоўвалі пад міні-палігон адходаў

У Год малой Радзімы кіраўніцтвам дзяржавы асабліва ўвага ўдзяляецца пытанню навадзнення парадку і выканання прыродаахоўнага заканадаўства — і гэта датычыцца не толькі аб'ектаў жыллёвага фонду краіны, тэрыторый прадпрыемстваў, грамадскіх месцаў, але і ўнікальных прыродных комплексаў. Многія з такіх прыродных аб'ектаў маюць асаблівае экалагічнае, навуковае і эстэтычнае значэнні. І каб захаванне іх, у краіне існуе і развіваецца сетка асабліва ахоўных прыродных тэрыторый, у дачыненні да якіх устаноўлены асаблівы рэжым аховы і выкарыстання.

Выкананне патрабаванняў прыродаахоўнага заканадаўства на ААПТ знаходзіцца на спецыяльным кантролі Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя. Кіраўнік ведамства Андрэй Худык перад дзяржаўнымі інспектарамі па ахове прыроды паставіў задачу сёлета ва ўсіх рэгіёнах краіны выявіць

і не дапусціць дзейнасць, якая можа нанесці шкоду прыродным комплексам і аб'ектам і супярэчыць мэтам і задачам, пастаўленым падчас абвясчэння ці пераўтварэння асабліва ахоўных прыродных тэрыторый.

Першыя парушэнні экалагічнага заканадаўства на ААПТ, на жаль, не прымусілі чакаць сябе. Раскіданыя пластыкавыя бутэлькі, поліэтыленавая плёнка, рэшткі будматэрыялаў і старое адзенне — падчас палявых мерапрыемстваў інспектары па ахове прыроды выявілі на

тэрыторыі заказніка «Сялява», што ў Крупскім раёне Мінскай вобласці, сапраўдны дзеючы міні-палігон.

Пры гэтым, згодна з Палажэннем аб рэспубліканскім ландшафтным заказніку «Сялява», зацверджаным пастановай Савета Міністраў ад 2 ліпеня 2014 года № 648, на яго тэрыторыі забаронена размяшчэнне адходаў, за выключэннем часовага іх трымання да перавозкі на аб'екты захавання, аб'яшчоджвання ці выкарыстання. Нягледзячы на забарону, Крупскае КУП «Жылцэпла-

Арт. 15.9 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях «Парушэнне рэжыму аховы і выкарыстання асабліва ахоўных прыродных тэрыторый» цягне накладанне штрафу ў памеры ад 4 да 35 базавых велічынь на фізічную асобу, да 500 базавых велічынь — на юрыдычную асобу.

буд» працягвала эксплуатацыю міні-палігона вёскі Дуброўка. Па факце выяўленага парушэння пачаты адміністрацыйны працэс.

— Усе спецыялізаваныя службы і адказныя асобы павінны ўсвядоміць — патрабаванні прыродаахоўнага заканадаўства, у тым ліку тыя, што датычацца аховы і выкарыстання асабліва ахоўных прыродных тэрыторый, неабходна выконваць безагаворачна. У адваротным выпадку ўсе вінаватыя панясуць адпаведную адказнасць, — адзначылі ў Мінпрыроды.

Вераніка КОЛАСАВА

■ Надзённае

Без перашкод для жывой прыроды

У Беларусі зацверджана Схема нацыянальнай экалагічнай сеткі

Галоўная мэта Схемы — забяспечыць падтрыманне экалагічнай раўнавагі, захаванне біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці, устойлівае развіццё тэрыторый. Яе рэалізацыя таксама дапаможа жывёлам бесперашкодна перамяшчацца з адной прыроднай тэрыторыі ў другую, пазбягаючы часам гібельнай сустрэчы з чалавекам і створанымі ім аб'ектамі.

Што такое экасетка?

Нацыянальная экалагічная сетка — гэта сістэма прыродна-тэрытарыяльных комплексаў са спецыяльнымі рэжымамі прыродакарыстання, якая забяспечвае натуральныя працэсы руху жывых арганізмаў і грае важную ролю ў падтрыманні экалагічнай раўнавагі і забеспячэнні ўстойлівага развіцця тэрыторый (рэгіёна, краіны, кантынента), захаванні натуральных экалагічных сістэм, біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці. У склад нацыянальнай экасетки ўваходзяць 93 аб'екты агульнай плошчай 3,37 млн га (гэта 16,2 % тэрыторыі краіны).

Нацыянальная экалагічная сетка складаецца з зон ядраў, экалагічных калідораў і ахоўных зон.

Ядры фарміруюць асабліва ахоўныя прыродныя тэрыторыі (ААПТ) (іх часткі), а таксама прыродныя тэрыторыі, якія падлягаюць спецыяльнай ахове (іх часткі).

Экалагічныя калідоры забяспечваюць сувязь паміж зонамі ядраў. Яны ствараюць магчымасці для распаўсюджвання і міграцыі відаў дзікарослых раслін і дзікіх жывёл.

У ахоўныя зоны ўключаюцца прыродныя тэрыторыі, што падлягаюць спецыяльнай ахове, не ўключаныя ў зоны ядраў і экалагічныя калідоры.

Свабодная дарога

Як расказалі ў Міністэрстве прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага

асяроддзя, на ААПТ і прыродных тэрыторыях, якія падлягаюць спецыяльнай ахове, уключаных у нацыянальную экалагічную сетку (ядрах і частках экалагічных калідораў), засталіся дзейнічаць рэжымы аховы і выкарыстання, устаноўленыя для іх падчас абвясчэння (выдзялення) ці пераўтварэння.

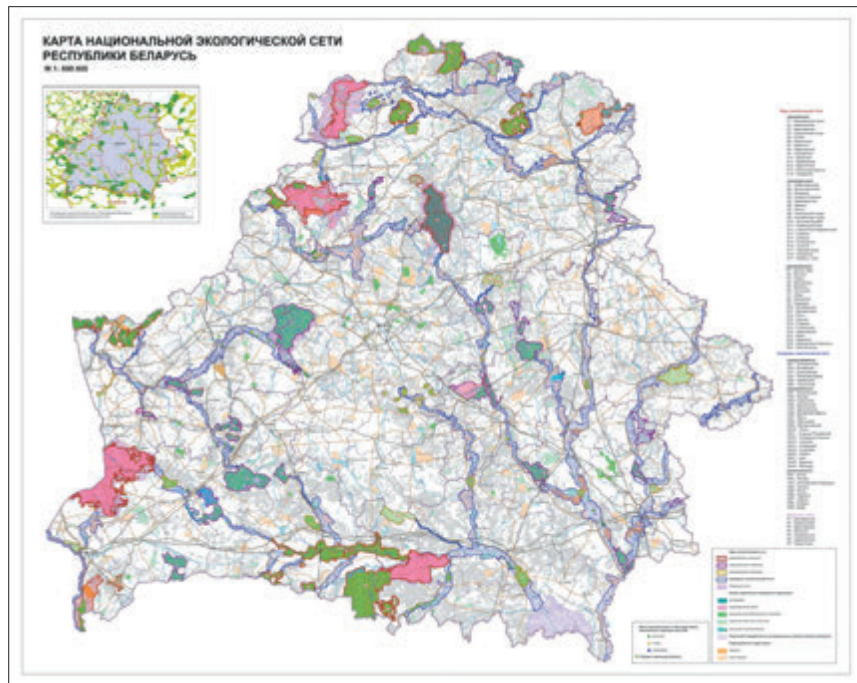
Асноўныя змены закрануць экалагічныя калідоры. Каб забяспечыць свабоднае рассяленне і міграцыю дзікіх жывёл, плануецца рэалізацыя шэрагу мерапрыемстваў. Так, пры прапрацоўцы праектнай дакументацыі падчас праектавання, узвядзення, рэканструкцыі ўчасткаў аўтамабільных дарог неабходна будзе планаваць мерапрыемствы па прадухіленні гібелі зямнаводных і капітных у месцах іх масавай міграцыі — будаўніцтва канструкцый для пропуску зямнаводных і прадухілення іх выхаду на аўтадарогі. З гэтымі ж мэтамі пры праектаванні і

будаўніцтве мастоў цяпер неабходна прадугледжваць пашырэнне маставых прасветаў пры праходжанні над поймамі рэк з ахопам заліваемай часткі поймы, а таксама спецыяльныя накіравальныя сеткаватыя канструкцыі для прадухілення выхадаў каляводных жывёл і скарачэння іх смертнасці ўздоўж пойменных участкаў вадацёкаў.

Для забеспячэння свабоднай міграцыі прахадных і мігрыруючых рыб (вугор рачны, сёмга, ласось, кумжа, лешч, сцерлядзь і інш.) запланавана аснашчэнне плацін на рэках спецыяльнымі рыбапрапусковымі збудаваннямі.

Акрамя таго, на ўсіх элементах, якія ўваходзяць у нацыянальную экалагічную сетку, забаронена размяшчэнне аб'ектаў трымання, захавання і выкарыстання адходаў.

Вераніка КОЛАСАВА

■ Міжнароднае супрацоўніцтва

ПАЗБАВІЦЦА АД АДХОДАЎ ПАД НУЛЬ

Мінпрыроды і пасольства Каралеўства Швецыя ў Беларусі разам працуюць над павышэннем узроўню кіравання адходамі ў нашай краіне

Супрацоўніцтва нашай краіны і Швецыі ў прыродаахоўнай сферы актыўна развіваецца: рэалізуюцца сумесныя праекты па водаачыстцы і водаадвядзенні ў беларускіх гарадах, адкрыўся біягазавы комплекс у Баранавічах. Сёлета Швецыя выдзеліць 11 млн еўра на рэалізацыю ў Беларусі экалагічных праектаў. Пашыраючы сферы супрацоўніцтва, Мінпрыроды сумесна са шведскімі партнёрамі правялі семінар «Smart city: кіраванне адходамі, эканоміка замкнёнага цыкла», для ўдзелу ў якім запрасілі прадстаўнікоў дзяржорганаў, парламентарыяў, мясцовай выканаўчай улады, ВНУ і навукі, бізнес-супольнасці, грамадскасці з усіх рэгіёнаў краіны.

«У Беларусі сітуацыя не ўнікальная, наш лад жыцця спрыяе з'яўленню велізарнай колькасці адходаў. Зямля не вытрымлівае такіх гор смецця, таму неабходная перапрацоўка, — заявіла падчас адкрыцця семінара **Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Швецыі ў Беларусі Крысціна ЮХАНЕСАН**. — Адходы — гэта рэсурс, які можа быць выкарыстаны для эканамічнага росту і дабрабыту грамадзян. Мы дасягнулі такой глыбокай перапрацоўкі адходаў, што нават імпартуем іх з Нарвегіі і Вялікабрытаніі. Спадзяюся, што семінар будзе пачаткам паглыбленага абмену вопытам паміж Швецыяй і Беларуссю ў гэтай галіне, а таксама ў іншых кірунках, звязаных з канцэпцыяй Smart City (разумны горад. — **Аўт.**)».

Міністр прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Андрэй ХУДЫК высока ацаніў супрацоўніцтва са Швецыяй у галіне экалогіі. Ён нагадаў, што праведзены летась семінар-трэнінг «Symbio City» у Брэсце выклікаў вялікую цікавасць грамадскасці.

«*Беларусь вызначыла стратэгію сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны на найбліжэйшую перспектыву. Адзін з прыярытэтаў — ахова навакольнага асяроддзя з выкарыстаннем найлепшых практык міжнароднай супольнасці, — адзначыў Андрэй Худык. — Мы імкнёмся не толькі палепшыць агульны стан навакольнага асяроддзя, але і рэфармаваць падыходы да вырашэння розных сацыяльна-эканамічных праблем, выкарыстоўваючы міжнародны вопыт. Мы арыентуемся на экалагічныя нормы Еўрасаюза, працуем над гарманізацыяй заканадаўства. Беларусь — першая на постсавецкай прасторы дзяржава, якая ўкараніла прынцып пашыранай адказнасці вытворцаў, а таксама распрацавала сістэму мер па пераходзе на зялёную эканоміку.*

Цяпер у Беларусі, па словах **намесніка міністра жыллёва-камунальнай гаспадаркі Генадзя ТРУБІЛЫ**, узровень выкарыстання камунальных адходаў дасягнуў 17 % — гэта ў 1,7 раза вышэй, чым у 2012-м. Каб дамагчыся такога выніку, МЖКГ удасканальвае сістэму кіравання камунальнымі адходамі. У 2017 годзе зацверджана Нацыянальная стратэгія па абыходжанні з цвёрдымі камунальнымі адходамі і другаснымі матэрыяльнымі рэсурсамі на перыяд да 2035 года, якая прадугледжвае павышэнне ўзроўню выкарыстання адходаў да 50 %.

Андрэй Худык падкрэсліў, што нашай краіне надзвычай цікавы вопыт Швецыі, дзе ўзровень выкарыстання камунальных адходаў складае каля 99 %. «Вельмі цікава, што стаіць за гэтай лічбай: эканамічнае стымуляванне, тэхналогіі, экалагічнае выхаванне або штрафныя санкцыі?» — задаўся пытаннем міністр. У перспектыве і нашай краіне хацелася б дасягнуць такіх паказчыкаў. Ён таксама адзначыў, што ў Беларусі праводзіцца дзяржаўная палітыка па лібералізацыі бізнесу і стварэнні спрыяльнага інвестыцыйнага клімату, і ў гэтай сувязі асабліва цікавы вопыт Швецыі па ўзаемадзейні дзяржавы, бізнесу і грамадзян.

Эксперты Шведскага экалагічнага навукова-даследчага інстытута расказалі, што ў іх краіне перапрацоўкай смецця пачалі займацца ў 1966 годзе. Работа будавалася на прынцыпах прыватна-дзяржаўнага партнёрства. Пачатковы капітал складаў 1 млн долараў: 50 % — доля дзяржавы, 50 — бізнесу. З 1975 года ў Швецыі была распрацавана новая палітыка па абыходжанні з адходамі. Зараз менш за 1 % адходаў падлягаюць захаванню на палігонах. Спецыялісты са Швецыі кансультавалі калег практычна з усіх краін Усходняй Еўропы. Цяпер вядуць цікавыя праекты ў Кітаі і Індыі. На іх думку, для Беларусі ў гэты перыяд найбольш прыярытэтны адукацыйны складнік, таму што не важна, колькі ёсць грошай, калі людзі, прадпрыемствы не ведаюць, як іх выкарыстаць. Менавіта таму Мінпрыроды праводзіць серыі семінараў-трэнінгаў, у тым ліку запрашаючы замежных экспертаў, каб нашы спецыялісты пераймалі найлепшы сусветны вопыт.

Аксана ЯНОЎСКАЯ

■ Браты меншыя

«Яны проста дзікія па прыродзе!»

ЧАМУ ЯНОТУ НЕ МЕСЦА Ё КАНТАКТНЫМ ЗААПАРКУ

Добрая навіна: Мінпрыроды выступіла з прапановай забараніць выкарыстанне дзікіх жывёл у кантактных і перасовачных заапарках. Забарону плануець уключыць у праект Закона «Аб абыходжанні з жывёламі», які ўжо даўно абмяркоўваецца. Чаму яе не ўносяць ва ўжо існае прыродаахоўнае заканадаўства, і што будзе з янотамі, мядзведзямі і іх дзікімі сабратамі пасля прыняцця дакумента — на гэтыя і іншыя пытанні адказала кансультант аддзела біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Таццяна ЖАЛЯЗНОВА.

— Кантактныя заапаркі з'явіліся ў нас каля двух гадоў таму. Чаму толькі зараз Мінпрыроды выступае з ініцыятывай аб іх забароне?

— З прапановай забараніць выкарыстанне дзікіх жывёл у кантактных заапарках мы выйшлі адразу, як толькі такія звярынцы з'явіліся. Тады ж мы ўнеслі папраўкі ў праект закона, які прыйшоў да нас на ўзгадненне. Мы лічым, што выкарыстанне дзікіх звяроў у кантактных заапарках — гэта няправільна, бо апрыйеры прыручыць іх, каб яны камфортна сябе адчувалі ў няволі, немагчыма. На шчасце, у нас няшмат выпадкаў, калі жывёлы кусалі людзей, але яны ўсё ж ёсць. І гэта не таму, што жыхары заапаркаў нейкія няправільныя. Яны проста дзікія па сваёй прыродзе!

— Перасовачныя звярынцы ўжо таксама не першы год плануецца забараніць?

— А вось гэтае патрабаванне мы ініцыявалі нядаўна. Падставай паслужылі парушэнні, заўважаныя ў Тульскім перасовачным заапарку. Неабякавыя людзі праінфармавалі нас пра тое, што жывёлы ўтрымліваюцца там у неналежных умовах, і мы адразу ж выехалі на месца з праверкай. Высветлілася, што ўсе прабывальнікі звярынца трапляюць пад дзеянне міжнароднага дагавора СІТЭС і на іх патрэбны дазвольныя дакументы. Дакументаў нам не прад'явілі, а ўмовы ўтрымання жывёл былі відавочна парушаныя. Гэтым звярынцу быў выписаны штраф па двух артыкулах, а таксама выдадзены прадпісанні па ліквідацыі ўсіх

парушэнняў. Зараз мы святляем, выканалі яны іх ці не. Як бачыце, мы са свайго боку дзейнічаем аператыўна. Але распрацоўшчыкамі закона не з'яўляем, таму і паўплываць на час яго прыняцця не можам.

— Ці часта да вас паступаюць скаргі на кантактныя і перасовачныя звярынцы?

— Мы ўдзячныя ўсім неабякавым людзям за своечасовае інфармаванне і скаргамі гэта не лічым. Стараемся рэагаваць на ўсе заклікі грамадскасці, паколькі не заўсёды можам ведаць, што адбываецца ў аддаленых рэгіёнах Беларусі. Вядома, любая заява павінна

падмацоўвацца фактамі, а не проста фразамі «таму што гэта няправільна» або «мне гэта не падабаецца». У цэлым, падобных зваротаў не так шмат, але гэта з улікам, што пішучы нам, у асноўным, калектыўна. Так, наконт кантактных заапаркаў за апошнія два гады мы атрымалі шэсць зваротаў і прыкладна столькі ж —

датычна перасовачных звярынцаў у канцы 2017 года.

У выніку праверак мы прыйшлі да высновы, што ні кантактныя, ні перасовачныя заапаркі не могуць забяспечыць дзікім жывёлам належныя ўмовы, якія прапісаны ў нашым заканадаўстве.

Фота Анатоля КІСІЧУКА

— А што гэта за ўмовы?

— У пастанове Мінпрыроды № 16 прапісаны нормы па ўтрыманні дзікіх жывёл. Калі казаць проста, то кожнага жыхара заапарка варта забяспечыць пайлхай, месцам для кармлення, спецыяльным навесам, куды ён можа схвацца. У рацыёне павінна прысутнічаць неабходная колькасць бялкоў і вітамінаў, пры гэтым ежа павінна адпавядаць той, якую жывёла атрымлівае ў дзікай прыродзе. Усё гэта мы правяраем. Таксама мы звяртаем увагу на выкананне патрабаванняў наконт тэмпературы, вільготнасці і ультрафіялету. Многія не звяртаюць увагі на асвятленне, думаючы, што гэта ніхто не заўважыць. За такія парушэнні мы выписваем штрафы, якія значна вышэй за кошт ультрафіялетавай лямпы.

— Ці шмат штрафаў было выписана апошнім часам, і ці прадугледжаны новыя праекты іншых пакаранняў?

— На самай справе дзікіх жывёл у кантактных і перасовачных звярынцах у нас не так шмат, і практычна ўсіх мы ведаем «у твар». Таму штрафы выписваюцца рэдка. Мы стараемся весці актыўную прапагандыскую

работу. Што датычыцца пакаранняў, то пакуль па заканадаўстве прадугледжаны толькі штрафы, таксама жывёла можа адбірацца ў выпадку яе незаконнага правозу на тэрыторыю нашай краіны. У новым законе прадугледжана канфіскацыя і ў выпадку парушэння патрабаванняў утрымання.

— Што будзе з дзікімі жывёламі, якія ўсё жыццё пражылі ў заапарку, пасля ўступлення новага закона ў сілу?

— Яны і далей будуць жыць у заапарках, толькі іншых, якія змогуць забяспечыць для іх усе неабходныя ўмовы. Паўтаруся, у нас цяпер у звярынцы не так шмат дзікіх жывёл, каб з гэтым узніклі праблемы.

— Чаму папраўкі ўносяцца не ў існае прыродаахоўнае заканадаўства, а ў новы законапраект?

— Закон «Аб абыходжанні з жывёламі» закранае не толькі дзікіх звяроў, а жывёл у цэлым. Кантактныя і перасовачныя заапаркі — гэта камбінацыя ўсіх жывёл, і каб вырашыць праблему комплексна, мы ўносім свае прапановы ва ўжо падрыхтаваны законапраект.

Кацярына ЦІТОВА

■ У свеце раслін

Не купляйце першацветы!

Прыгожыя, а галоўнае, першыя кветкі так і прывабляюць «пераходных» гандляроў. Толькі ў лесе зацвітаюць першацветы, як з усіх бакоў табе прапануюць набыць яркія букецікі з пралесак ці духмяны пучок чарамшы. І кожны год абаронцы прыроды стараюцца спыніць незаконны гандаль, каб захаваць рэдкія расліны, якія і ў лесе цвітуць менш за месяц, а ў сарваным выглядзе пражывуць не больш за два дні. Таму ведайце, калі купляеце букецікі чырванакніжнікаў — падтрымліваеце знішчэнне прыроды.

Вядома, вырасіць першацветы можна і дома, але гандляры выбіраюць больш просты шлях — узяць іх з лесу. Па словах загадчыка сектара кадастру расліннага свету Інстытута эксперыментальнай батанікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Алега МАСЛОЎСКАГА, толькі 5% з усіх вулічных гандляроў маюць неабходныя дакументы для продажу, астатнія з'яўляюцца нелегаламі. І самы дзейсны спосаб барацьбы з імі — не павышаць попыт на такі тавар.

— Сёння вы купіце букецік, а заўтра гэты гандляр вынесе з лесу яшчэ больш кветак, а побач з'явіцца такія ж нелегалы. Не скарэйт, што калі ёсць попыт — ёсць і прапанова, — адзначыў Олег Маслоўскі. — Вось ва Украіне, напрыклад, тымі, хто гандлюе чырванакніжнікамі, займаюцца грамадскія арганізацыі: штрафы яны, вядома, не выписваюць, а вольна прысароміць могуць. Лічу, што і ў нас трэба праводзіць прафілактычныя размовы, а не толькі штрафваць. Паколькі на ўсіх інспектараў не хопіць.

У Чырвоную кнігу Беларусі ўключаны пакуль толькі дзесяць відаў першацветаў: раўнаплоднік пылюшнікавы, сон расчынены (сон-трава), сон лугавы, чубатка

пустая, чубатка прамежкавая, фіялка багнавая, медуница вузкалістая, медуница мякенькая, гусіная цыбуля пакрывальцавая і чарамша. Акрамя гэтага, ёсць віды са Спіса раслін і грыбоў, якія маюць патрэбу ў прафілактычнай ахове, бо пры масавым знішчэнні і яны могуць папоўніць шэрагі чырванакніжнікаў. Самыя вядомыя з іх: пралеска высакародная, першацвет высокі, воўчнік звычайны, белакапытнік гібрыдны, падснежнік беласнежны.

— Першацветы вельмі ўразлівыя расліны, паколькі яны расцвітаюць першыя і жывуць усяго два-тры тыдні. За гэты кароткі перыяд ім патрэбна паспець назапасіць насенне на наступны год,

Сон расчынены.

Фота Ірыны СЫСОЎ

пакуль не заглушыць трава. А масавы збор першацветаў падрывае колькасць іх папуляцыі і здольнасць да вегетацыі. Яны не паспяваюць размножыцца, — падкрэсліў спецыяліст. — Таму не трэба ўвогуле чапаць першацветы. Ёсць жа шмат садовых кветак, а першацветамі любуйцеся ў прыродзе!

Зараз вучоныя імкнуцца захаваць вясновыя расліны на тых тэрыторыях, дзе яны амаль зніклі. Асабліва гэта датычыцца буйных гарадоў — асноўных месцаў гандлю. Для таго каб высветліць, якія аб'екты трэба ўзяць пад ахову ў

Пралеска высакародная.

Фота Анастасіі ЛЯЎКОВІЧ

Невялікі букецік — значны «ўнёсак» у знішчэнне прыроды

першую чаргу, навуковы супрацоўнік Інстытута эксперыментальнай батанікі НАН Беларусі Анастасія ЛЯЎКОВІЧ навучылася «прадкаваць» лёс першацветаў. Пры дапамозе матэматычных разлікаў яна можа вылічыць, колькі раслін засталася на той ці іншай тэрыторыі, а таксама якія з іх знаходзяцца ў крытычным стане.

Мінпрыроды папярэджвае, што ў адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб раслінным свеце», забараняюцца самавольныя канфіскацыі і перасадкі дзікарослых раслін, якія адносяцца да відаў, уключаных у Чырвоную кнігу, з асяроддзя іх росту, іх незаконны абарот, а таксама выдаленне і ўчыненне іншых дзеянняў, якія могуць прывесці да іх гібелі, скарачэння колькасці або парушэння асяроддзя іх росту.

За парушэнне гэтых патрабаванняў вінаватыя асобы прыцягваюцца да адміністрацыйнай адказнасці ў адпаведнасці з артыкулам 15.8 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях і караюцца штрафнымі санкцыямі ў памеры ад дваццаці да пяцідзесяці базавых велічынь.

Кацярына КІРЭВА